

**STUDIU PRIVIND PATRIMONIUL CONSTRUIT TRADIȚIONAL AL LOCALITĂȚILOR DIN JUDEȚUL HARGHITA
PENTRU PROGRAMUL**

**FALUKÉPVÉDELMI TANULMÁNY A HARGITA MEGYEI FALVAK HAGYOMÁNYOS, ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGÉNEK
MEGŐRZÉSÉRE**

**“OCROTIREA ȘI CONSERVAREA IMAGINII SATULUI
HARGHITEAN”**

“HARGITA MEGYEI FALUKÉPVÉDELMI PROGRAM”

**SATUL CĂDACIU MIC – COM. ȘIMONEȘTI
KISKADÁCS – SIMÉNFALVA KÖZSÉG**

Beneficiar /Megrendelő:

Județul Harghita – Consiliul Județean Harghita
Hargita Megye – Hargita Megye Tanácsa

decembrie 2015 – februarie 2016
2015 december – 2016 februar

FOAIA DE CAPAT/BEVEZETŐ

Denumire proiect: STUDIU PRIVIND PATRIMONIUL CONSTRUIT TRADIȚIONAL AL LOCALITĂȚILOR DIN JUDEȚUL HARGHITA PENTRU PROGRAMUL “OCROTIREA ȘI CONSERVAREA IMAGINII SATULUI HARGHITEAN”

Tervmegnevezés: HARGITA MEGYEI FALUKÉPVÉDELMI PROGRAM: FALUKÉPVÉDELMI TANULMÁNY A HARGITA MEGYEI FALVAK HAGYOMÁNYOS, ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGÉNEK MEGŐRZÉSÉRE

Amplasament: județ Harghita, com. Șimonești, sat Cădaci Mic

Helyszín : Hargita megye, Siménfalvaközség, Kiskadács

Beneficiar: Consiliul Județean Harghita

Megrendelő: Hargita Megye Tanácsa

Coordonator proiect: S.C. TOPOPREST S.R.L., arh. Bălan Ioan

Tervkordinátor:

Specialiști RUR / szakértők:

arh. Bălan Ioan

Specialiști DMI / Műemlékvédelmi szakértők:

arh. Máthé Zoltán

Elaborator studiu / Tanulmány készítője:

S.C. TOPOPREST S.R.L., S.C. YOUPLAN S.R.L.-D., S.C. ARC STUDIO S.R.L.

Proiectanți / Tervezők:

urb. Timotei Fecioru

urb. peis. Blága Botond

urb. peis. Ioana Alexandra Mircea

urb. Andrei Ștefan Săbău

Nr. proiect / Tervszám: 28656/96/2015

Data / Dátum: 12. 2015 - 02.2016

Faza / Tervfázis: Studiu / Tanulmány

BORDEROU GENERAL/TARTALOMJEGYZÉK

1. Piese scrise/ Írott rész

- Pagina de titlu, lista de semnături / Címlap
- Borderou / Tartalomjegyzék
- Memoriu – concluzii privind cartarea satului și patrimoniul material local/
Következtetések – a falu helyi örökségének feltérképezése
- Tabelul de evaluare /Értékelő táblázat
- Fișe de cartare /Értékelő adatlap
- Regulament local de urbanism privind ocrotirea imaginii satului /
A faluképvédelmet elősegítő helyi urbanisztikai szabályzó

2. Piese desenate / Rajzolt rész

- Localizare în județ / Elhelyezkedési térkép
- Hărți istorice/Történelmi térképek
- Plan de situație / Helyszínrajz
- Peisaj teritorial / Környező táj
- Analiza peisajului / Tájélemzés
- Reglementări urbanistice/Urbanisztikai szabályzó

3. DVD

Piese scrise/ Írott rész

- Memoriu – concluzii privind cartarea satului și patrimoniul material local
Következtetések – a falu helyi örökségének feltérképezése
- Tabelul de evaluare /Értékelő táblázat
- Fișe de cartare / Értékelő adatlap
- Regulament local de urbanism privind ocrotirea imaginii satului /
A faluképvédelmet elősegítő helyi urbanisztikai szabályzó

Piese desenate/ Rajzolt rész

- Localizare în județ / Elhelyezkedési térkép
- Hărți istorice/Történelmi térképek
- Plan de situație / Helyszínrajz
- Peisaj teritorial / Környező táj
- Analiza peisajului / Tájélemzés
- Reglementări urbanistice/Urbanisztikai szabályzó

Fotografii/ Fotók

- Fotografii elemente valoroase / Értékes elemeket tartalmazó fotók
- Fotografii / fotók

**STUDIU PRIVIND PATRIMONIUL CONSTRUIT TRADIȚIONAL AL LOCALITĂȚILOR DIN JUDEȚUL HARGHITA
PENTRU PROGRAMUL**

**FALUKÉPVÉDELMI TANULMÁNY A HARGITA MEGYEI FALVAK HAGYOMÁNYOS, ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGÉNEK
MEGŐRZÉSÉRE**

MEMORIU – SAT CĂDACIU MIC, COM. ȘIMONEȘTI

MŰLEÍRÁS – KISKADÁCS – SIMÉNFALVA KÖZSÉG

CUPRINS / TARTALOMJEGYZÉK

- 1. SCOPUL STUDIULUI / A TANULMÁNY CÉLJA**
- 2. DATE DESPRE LOCALITATE / A TELEPÜLÉS LEÍRÁSA**
- 3. STRUCTURA ȘI TIPUL LOCALITĂȚII / A TELEPÜLÉS TÍPUSA ÉS SZERKEZETE**
- 4. CONCLUZIILE TABELULUI DE EVALUARE / KÖVETKEZTETÉSEK – ÉRTÉKELŐ TÁBLÁZAT**
  - A. Locuințe/obiective de utilitate publică / Lakóházakészközépületek**
  - B. Șuri / Csűrök**
  - C. Porți / Kapuk**
  - D. Împrejmuiri / Kerítések**
  - E. Fântâni / Kútak**
  - F. Clădiri anexe pentru utilaje, clădiri anexe pentru depozitare, cuptoare, wc in curte, stup de albine, morminte și opere comemorative de război
Melléképületek, tározók, kemencék, árnyékszék, méhkaptár, hadisírok és megemlékező alkotások**
- 5. MONUMENTE ȘI SITURI ARHEOLOGICE / MŰEMLÉKEK ÉS RÉGÉSZETI HELYEK**
- 6. ELEMENTE PROPUSE PENTRU PROTECȚIE LOCALĂ / HELYI VÉDELEMRE KIJELÖLT
ELEMENK**
- 7. ELEMENTE VALOROASE / ÉRTÉKES ELEMENK**

**STUDIUL PRIVIND PATRIMONIUL CONSTRUIT TRADIȚIONAL AL LOCALITĂȚILOR DIN JUDEȚUL HARGHITA
PENTRU PROGRAMUL**

**FALUKÉPVÉDELMI TANULMÁNY A HARGITA MEGYEI FALVAK HAGYOMÁNYOS, ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGÉNEK
MEGŐRZÉSÉRE**

MEMORIU –SAT CĂDACIU MIC, COM. ȘIMONEȘTI

MŰLEÍRÁS – KISKADÁCS– SIMÉNFALVA KÖZSÉG

1. SCOPUL STUDIULUI / A TANULMÁNY CÉLJA

Motto: "Cea mai interesantă zonă, aflată pe aceste granițe, este frumoasa țară a secuilor, cel care este cel mai puțin cunoscut, despre care și noi însuși știm puține lucruri. Prin urmare a fost o nevoie urgentă de a descoperi și descrie"

Mottó: „És éppen ezen véghatárainkon fekvő legérdekesebb terület, a szép Székely föld az, mely legkevésbé van ismerve, melyről önmagunk is legkevésbé tudunk. Égető szükségévé vált tehát annak felkutatása és ismertetése” (Orbán Balázs)

Obiectul studiului este identificarea elementelor valoroase care fac parte din patrimoniul material al satului și alcătuirea unui regulament local de urbanism care să protejeze specificul locului. Pentru aceasta sunt inventariate toate casele, șurele, porțile, împrejmirile, fântânile, spațiile verzi, clădirile anexe pentru utilaje, clădirile anexe pentru depozitare, cuptoarele, wc-urile în curte, stupii de albine, mormintele și operele comemorative de război. Se realizează o bază de date, structurată pe trei categorii: tipologie, originalitate și stare de degradare. Pentru componentele valoroase ale patrimoniului material local se vor realiza fișe de cartare și relevee sumare.

A felmérés célja: azonosítani az értékes elemeket, amelyek az itteni falvak anyagiörökségének részeit képezik, valamint egy helyi urbanisztikai szabályzat létrehozása, mely a helyijellegzetességek megvédésére fektet hangsúlyt. Ennek érdekében leltárba vesszük az összes házat, csúrt, kaput, kerítést, zöldrevezetést, melléképületet, kemencét, árnyékszékét, méhkaptárt, hadisírokat és megemlékező alkotásokat. Készül egy adatbázis három kategóriába rendezve: tipológia, eredetiség és állapot. A helyi anyagi örökség értékes komponenseiről értékelő adatlap és vázlatos felmérés készül.

Scopul nostru este, în afară de a înțelege satul și de realiza diferite propuneri, atragerea atenției asupra distrugerii elementelor arhitecturale valoroase caracteristice satului secuiesc, respectiv: porți secuiești; porți din zidărie cărămidă sau piatra cu închidere pe întreaga deschidere;

prispes sculptate; învelitori din țiglă sau șindrila, etc – care au un rol important în definirea peisajului. Disparația treptată a șurelor și a caselor vechi secuiești și înlocuirea acestora cu intervenții noi, stridente, atipice, face ca satul să piardă din caracterul original. În calitate de elaboratori ai acestui

studiu, considerăm ca o datorie imensă semnalarea și luarea de măsuri împotriva pericolului de a deteriora și pierde bogăția culturală și arhitecturală a satelor secuiești.

Munkánk célja a megismerésen, ismertetésen és javaslatokon túl a figyelemfelkeltés a székely falukép értékes, jellegzetes elemeinek pusztulását illetően: a faragott székelykapuk, kőből, téglából falazott, vaskos, cseréppel fedett vagy ível lezárt udvarházakra jellemző kapuoszlopok, a faragott tornácok, a kézzel vetett cserép, zsindellyel födött magas szögű tetők, melyek tájmeghatározó szerepe is rendkívül fontos, valamint az egyre fogyó csűrök, melyek mesterei faszerkezete, látványos tömege nélkül nem székely falu többé a falu. E tanulmány szerzőiként, úgy gondoljuk, kötelességünk jelezni és lépéseket tenni annak irányába, hogy megakadályozzuk e kultúrában és építészeti értékekben gazdag falvak pusztulását.

2. DATE DESPRE LOCALITATE / A TELEPÜLÉS LEÍRÁSA

Satul Cădaciu Mic este situat în centrul comunei Șimonești, în SV județului Harghita, în bazinul hidrografic al Târnavei Mari. Este una din așezările cele mai mici din comună, cu o suprafață de 7.72 ha, amplasată pe valea Feernicului, afluent al Târnavei Mari. Zona face parte din Subcarpații Transilvaniei, grupa Subcarpaților Târnavei Mici, cu altitudini variabile între cca 400 și 700 m. Cădaciu Mic face parte din șirul de localități de pe valea principală, cu o altitudine de cca 450 m, ceea ce-i conferă o poziție semi-protejată în fața vânturilor reci. De aceea, deși clima generală este continental moderată, temperaturile din Cădaciu sunt puțin mai ridicate, cu mai puține zile anuale de îngheț dar mai multe cu ceață față de centrul și nordul județului. Este un sat mic, cu profil zoologic, în care oamenii își cultivă și cresc propriile animale pentru consum.

Kiskadács, Síménfalva község központja, Hargita megyében helyezkedik el, a Nagy-Küküllő medencéjében. Az egyik legkisebb területe a községnek, csupán 7.72 ha, a Nagy-Küküllő jobb partján. Mintegy 400-700 m tengerszint feletti magasságban fekvő település, amely az erdélyi Kárpátaljhoz tartozik, a Kis-Küküllő Kárpátalj csoportjához. Kiskadács a völgy fő helyiségeihez tartozik, körülbelül 450 m tengerszint feletti magasságban helyezkedik el, ami félig védett pozíciót nyújt a hideg szelek ellen. Ezért annak ellenére, hogy az éghajlat mérsékelt- kontinentális, a hőmérséklet kicsit magasabb, kevesebb fagyos nappal, viszont nagyobb a köd, a megye közép és északi részén. A falu gazdasági profilját főként állattenyésztés, valamint mezőgazdaság képezi (saját felhasználásra).

Așezarea Cădaciu Mic este una din localitățile târzii ale zonei, apărând prima dată în documente în anul 1760. Până în acel punct era considerată mai mult o extensie a Cădaciului Mare, cu care a și fost unit, de altfel, administrativ în 1905, deși cele două sate au rămas separate fizic în teritoriu. În prezent numără cca 70 locuitori. Cea mai marcantă personalitate a satului a fost Lőrinczi László preot, și scriitor.

Első feljegyzések a faluról csupán 1760-ból származnak. Addig a perczig Nagykadács egyik kiterjedése volt, amellyel később, 1905-ben közigazgatási szempontból egyesítették, bár a két falu fizikailag külön maradt. Napjainkban körülbelül 70 lakossal rendelkezik. A legismertebb személyiség Lőrinczi László volt, pap és író.

3. STRUCTURA ȘI TIPUL LOCALITĂȚII / A TELEPÜLÉS TÍPUSA ÉS SZERKEZETE

Satul Cădaciu Mic este un sat "de roire" creat prin migrația populației din Cădaciu Mare. Are o formă generală de potcoavă, cu o structură adunată, cu ramificații. Până de curând (în 2006, când s-a construit o biserică nouă) satul nu mai avea nici un fel de clădire publică. Construcțiile sunt dispuse într-o structură parculară tip bandă, cu poziționarea preponderent perpendiculară pe axul drumului.

Aceasta pozitie pe lot genereaza un front stradal în pieptene, intrerupt de grădini, livezi și parcele libere (uneori front neregulat). Șura are o poziție transversală, paralelă cu strada, separând curtea în două grădini: de față și de spate. Alte clădiri gospodărești precum anexe pentru depozitare și WC-uri de curte sunt dispuse în zonele dinspre spatele loturilor, în timp ce fântânile, cuptoarele și bucătăriile de vară sunt în curtea din față.

Kiskadács "rajzás" által létrehozott falu, bevándorlás alapján Nagykadácsból. Ez a patkó alakú, szabályos szerkezetű, forma lineárisan fejlődött a mellékút mentén, mely a 13C főút nyugat irányú leágazása, mely egyben a bejárat is a völgybe. Egészen a közelmúltig (2006-ban, amikor új templomot építettek) a községben nem létezett középület, csakis lakóház. A szerkezeti felépítése szalagtelkes, ezek elhelyezésének tengelye merőleges az út tengelyére. Ez az elhelyezés egy ritmikus folytonosságot teremt a kertek, gyümölcsösök és a telkek által, többnyire fésűs utcaképet eredményezve. A csűr keresztirányú pozícióban fekszik, párhuzamosan az utcával, elválasztván az udvart két részre: az elsőre és hátsóra. Egyéb háztartási épületek, mint például tározók és a WC-k az udvar hátsó részén található, míg a kutak, kemencék és nyári konyhák az udvar első részén vannak.

4. CONCLUZIILE TABELULUI DE EVALUARE / KÖVETKEZTETÉSEK – ÉRTÉKELŐ TÁBLÁZAT

A. Locuințe/obiective de utilitate publică / Lakóházak és középületek

Au fost numărate 35 locuințe și obiective de utilitate publică, care au fost clasificate după trei categorii: tipologie, originalitate și starea de degradare. Cele trei categorii prezintă următoarele subcategorii:

35 ház -beleértve középületeket- volt azonosítva, melyek a következők szerint csoportosulnak: típus, eredetiség és állapot. Ezen három kategória a következő alkategóriákat tartalmazza:

1. CASE DE LOCUIT / LAKÓHÁZ

A. Tipologie / Típus

A. case tradiționale simple și vechi

Szimpla, hagyományos régi ház

B. case tradiționale vechi cu arhitectură mai complexă

Hagyományos, régi ház bonyolultabb architektúrával

C. case de locuit comune construite după anul 1950

Az 1950-es évek után épített, szokásos lakóház

D. case stridente și deranjante din punct de vedere a imaginii satului tradițional

A hagyományos faluképtől eltérő, kirívó, zavaró ház

E. conace sau clădiri cu acest caracter

Kúriák és hasonló karakterű házak

B. Originalitate / Jelleg

• fără nicio intervenție

Eredeti, beavatkozás nélküli

• prezentând intervenții potrivite (de renovare)

Megfelelő beavatkozással (felújítás)

• prezentând intervenții nepotrivite (de alterare a arhitecturii inițiale)

Nem megfelelő beavatkozással (módosítja az eredeti architektúrát)

C. Stare fizică / Állapot

- bună / Jó
- medie / Átlagos
- rea / Rossz

2.OBIECTIVE DE UTILITATE PUBLICĂ / KÖZÉPÜLETEK

Astfel, se identifică ca obiective de utilitate publică 1 construcție, respectiv: biserica nou construita în anul 2006.

Középületek: 1 db, új templom (2006-os)

Concluzii / Következtetések:

A. Tipologie / Típus

cca 48% - 17 case tradiționale simple și vechi

17 szimpla, hagyományos régi ház

cca 3% - 1 casă tradițională veche cu arhitectură mai complexă

1 hagyományos, régi ház bonyolultabb architektúrával

cca 46%- 16 case de locuit comune construite după anul 1950

16 az 1950-es évek után épített, szokásos lakóház

cca 3% - 1 casă stridentă și deranjantă din punct de vedere a imaginii satului tradițional

1 hagyományos faluképtől eltérő, kirívó, zavaró ház

0.00% - 0 conace sau clădiri cu acest caracter

0 kúria

B. Originalitate / Jelleg

cca 40% - 14 case fără nicio intervenție

14 eredeti, beavatkozás nélküli

cca 6% - 2 case prezentând intervenții potrivite (de renovare)

2 megfelelő beavatkozással (felújítás)

cca 54% - 19 case prezentând intervenții nepotrivite (de alterare a arhitecturii inițiale)

19 nem megfelelő beavatkozással (módosítja az eredeti architektúrát)

C. Stare fizică / Állapot

Cca 46% - 16 case stare fizică bună / 16 jó állapotú

Cca 31% - 11 case stare fizică medie / 11 átlagos állapotú

cca 23% - 8 case stare fizică rea / 8 rossz állapotú

Fondul construit este împărțit aproape în mod egal în case vechi, tradiționale și case noi, realizate după anul 1950. Există o singură locuință stridentă în tot satul, însă mai bine de jumătate din case au fost modificate în mod necorespunzător, prin intervenții ce le-au alterat arhitectura inițială. **Rezultă că satul Cădaciu Mic se menține încă în parametrii care caracterizează un peisaj tradițional, însa este nevoie de reglementări ale modului în care se efectuează intervențiile, pentru a păstra și recupera arhitectura specifică.** Faptul că mai bine de jumătate din case – cca 60% au fost modificate în timp, arată dorința locuitorilor de a-și îmbunătăți traiul, însă lipsa de fonduri se resimte în improvizațiile prin care și-au alterat locuințele.

Az épületállomány egyforma arányban oszlik: hagyományos régi és új házak, amelyek 1950 után épültek. Egyetlen egy kirívó ház, mely eltérő a többitől, viszont több mint fele a házaknak nem megfelelő módosításokon esett át, olyan beavatkozásokkal amelyek az eredeti arculat torzulásához vezetett. Ez azt eredményezi hogy Kiskadács beilleszkedik a jellegzetes tájképbe, viszont szabályokra

van szüksége a beavatkozásokat illetően, ahhoz hogy megmaradjanak jellegzetességei. A tény hogy több mint fele a házaknak – körülbelül 60% módosítást szenvedett, az életkörülmények javítására való igényt tükrözi, viszont pénzhiány miatt ez negatívan hat a módosításokat szenvedő házakra.

În ciuda intervențiilor efectuate, starea generală a caselor nu este foarte bună, un sfert din ele fiind degradate destul de mult și aproape o treime în stare fizică medie, adică în curs de alterare. Datorită scăderii demografice, unele gospodării sunt părăsite și se vor distruge dacă nu vor fi preluate de proprietari noi. În concluzie, Cădăci Mic se prezintă în mare parte ca un sat tradițional, însă tinde să-și piardă autenticitatea sau să ajungă la un moment dat să fie abandonat.

Annak ellenére, hogy a házak többségénél beavatkozások figyelhetőek meg, ezek állapota egyre romlik, mintegy harmada átlagos állapotú, és csak a másik egyharmada jó állapotú. A népesedés csökkenése miatt néhány háztartás elhagyott, és idővel összeomlik, ha nem veszik át új lakosok. Következtetésképp, Kiskadács nagy része hagyományos falunak számít, viszont folyamatosan veszít jellegzetes arculatából, és fennáll a veszélye annak, hogy idővel elhagyatott lesz.

B. Șure / Csűrök

Au fost numărate 19 șure care au fost clasificate după trei categorii: tipologie, originalitate și starea de degradare. Cele trei categorii prezintă următoarele subcategorii:

19 csűr volt azonosítva, melyek a következők szerint csoportosulnak: típus, eredetiség és állapot. Ezen három kategória a köv. alkategóriákat tartalmazza:

A. Tipologie / Típus

A. șure simple din bârne de lemn

Szimpla, fagerendás csűr

B. șure din bârne de lemn cu grajd pentru animale, din piatră sau cărămidă

Fagerendás csűr kő- vagy téglaisztállóval

C. șure din cărămidă sau piatră

Tégla- vagy kőcsűr

D. șure noi din cadre de lemn și scânduri

Új, fakeretes, deszkázott csűr

E. șure aferente conacelor

Kúriákhoz tartozó csűr

B. Originalitate / Jelleg

- fără nicio intervenție

Eredeti, beavatkozás nélküli

- prezentând intervenții potrivite (de renovare)

Megfelelő beavatkozással (felújítás)

- prezentând intervenții nepotrivite (de alterare a arhitecturii inițiale)

Nem megfelelő beavatkozással (módosítja az eredeti architektúrát)

C. Stare fizică / Állapot

- bună / Jó

- medie / Átlagos

- rea / Rossz

Concluzii / Következtetések:

A. Tipologie / Típus

cca 58% - 11 șure simple din bârne de lemn

11 szimpla, fagerendás csűr

cca 42% - 8 șure din bârne de lemn cu grajd pentru animale, din piatră sau cărămidă

8 Fagerendás csűr kő- vagy téglalállal

0.00% - 0 șure din cărămidă sau piatră

0 Téglavagy kőcsűr

0.00% - 0 șure noi din cadre de lemn și scânduri

0 Új, fakeretes, deszkázott csűr

0.00% - 0 șure aferente conacelor

0 Kúriákhoz tartozó csűr

B. Originalitate / Jelleg

cca 84% - 16 șure fără nicio intervenție

16 Eredeti, beavatkozás nélküli csűr

0.00% - 0 șure prezentând intervenții potrivite (de renovare)

0 csűr megfelelő beavatkozással (felújítás)

cca 16% - 3 șure prezentând intervenții nepotrivite (de alterare a arhitecturii inițiale)

3 csűr nem megfelelő beavatkozással (módosítja az eredeti architektúrát)

C. Stare fizică / Állapot

cca 42% - 8 șure în stare fizică bună

8 jó állapotú

cca 26% - 5 șure în stare fizică medie

5 átlagos állapotú

cca 32% - 6 șure în stare fizică rea

6 rossz állapotú

Puțin peste jumătate din gospodăriile din Cădaciu Mic includ în perimetru o șură, toate fiind realizate în stil vechi și marea majoritate se regăsesc exact în starea originală, nefiind niciodată modificate sau renovate. Cele asupra cărora s-a intervenit, însă au fost alterate ca arhitectură prin intervenții nepotrivite, ceea ce arată din nou faptul că satul are nevoie de reglementări iar oamenii nu sunt pregătiți pentru a readuce satul la imaginea tradițională. Starea generală a șurelor din sat este și ea relativ precară, o treime din ele fiind deja degradate și un sfert din ele în curs de degradare. Rezultă că șura nu mai este necesară în viața satului în aceeași măsură ca în trecut, datorită faptului că producția agricolă și zootehnică s-a diminuat considerabil în ultimele decenii. Șurele rămase însă sunt reprezentative pentru tipologia de gospodărie tradițională și trebuie încurajată păstrarea și reabilitarea lor.

Több mint fele a gazdaságoknak rendelkezik csűrrel, többsége eredeti állapotú, beavatkozás nélküli. A beavatkozások többsége nem megfelelő, ami ugyancsak azt mutatja, hogy a falunak szüksége van szabályozóra, ugyanakkor a falubeliek nincsenek tudatában a falu eredeti, helyi hagyományos értékeit illetően. A csűrök általános helyzete is ingatag, mintegy harmada megrongálódott állapotban van, és egy negyede kezdetleges rongálódási állapotban. Ami azt eredményezi hogy a csűr már nem játszik olyan fontos szerepet, mint a múltban, mivel a mezőgazdaság és állattenyésztés csökkent az utóbbi évtizedben. A megmaradt csűröknek jellegzetes szerepük van a gazdaságban és bízattani kell azok megtartását és felújítását, legalább a különleges csűrökét.

C. Porți / Kapuk

Au fost numărate 28 porți care au fost clasificate după trei categorii: tipologie, originalitate și starea de degradare. Cele trei categorii prezintă următoarele subcategorii:

28 kapu volt azonosítva, melyek a következők szerint csoportosulnak: típus, eredetiség és állapot. Ezen három kategória a köv. alkategóriákat tartalmazza:

A. Tipologie / Típus

A. porți simple țărănești

Szimpla, parasztos kapu

B. porți cu închidere deasupra la poarta mică

Kapu, fedett gyalogkapuval

C. porți cu închidere pe întreaga deschidere

Teljesen fedett kapu, a ház homlokzatából folytatólagosan

D. porți secuiești

Székelykapu

E. porți care imită tipologii tradiționale, dar parțial, din materiale neadecvate

Kapu, amely hagyományos tipológiákat imitál, de részben nem megfelelő anyagokból

F. porți care s-au realizat din materiale netradiționale cu aspect strident

Kirívó megjelenésű, nem hagyományos anyagokból készült kapu

G. porți aferente conacelor

Kúriákhoz tartozó kapu

B. Originalitate / Jelleg

• fără nicio intervenție

Eredeti, beavatkozás nélküli

• prezentând intervenții potrivite (de renovare)

Megfelelő beavatkozással (felújítás)

• prezentând intervenții nepotrivite (de alterare a arhitecturii inițiale)

Nem megfelelő beavatkozással

C. Stare fizică / Állapot

• bună / Jó

• medie / Átlagos

• rea / Rossz

Concluzii / Következtetések:

A. Tipologie / Típus

cca 32% - 9 porți simple țărănești

9 szimpla, parasztos kapu

0.00% - 0 porți cu închidere deasupra la poarta mică

0 kapu, fedett bejárati (kis)kapuval

cca 7% - 2 porți cu închidere pe întreaga deschidere

2 teljesen fedett kapu, a ház homlokzatából folytatólagosan

cca 4% - 1 poartă secuiască

1 Székelykapu

cca 14% - 4 porți care imită tipologii tradiționale, dar parțial, din materiale neadevate
4 kapu, amely hagyományos tipológiákat imitál, de részben nem megfelelő anyagokból
cca 43%- 12 porți care s-au realizat din materiale netradiționale cu aspect strident
12 kirívó megjelenésű, nem hagyományos anyagokból készült kapu
0.00% - 0 porți aferente conacelor
0 Kúriákhoz tartozó kapu

B. Originalitate / Jelleg

cca 82% - 23 porți fără nicio intervenție
23 kaperedeti, beavatkozás nélküli
0.00% - 0 porți prezentând intervenții potrivite (de renovare)
0 megfelelő beavatkozással (felújítás)
cca 18% - 5 porți prezentând intervenții nepotrivite (de alterare a arhitecturii inițiale)
5 nem megfelelő beavatkozással

C. Stare fizică / Állapot

cca 50% - 14 porți în stare fizică bună
14 jó állapotú
cca 39% - 11 porți în stare fizică medie
11 átlagos állapotú
cca 11% - 3 porți în stare fizică rea
3 rossz állapotú

În ceea ce privește porțile există o mare problemă în satul Cădaciu Mic, întrucât mai bine de jumătate – cca 57% sunt realizate din materiale și cu finisaje necorespunzătoare, sau imită în mod nefericit tipologiile tradiționale. Acest lucru alterează peisajul rural tradițional și numai în jur de 11% din porțile existente mai păstrează specificul arhitectural local valoros. Marea majoritate a porților nu au suferit niciodată intervenții – cca 82%, iar procentele rămase, de 18% nu pot fi, din păcate, luate în considerare ca îmbunătățiri, deoarece sunt nepotrivite în context, alterând arhitectura originală. Tot din cauza lipsei intervențiilor, jumătate din porți mai sunt în stare fizică bună, cealaltă jumătate fiind în curs de degradare sau necesitând reparații de amploare.

Kapuk területén nagy problémával küszködik Kiskadács, ugyanis több mint fele – kb 57% nem megfelelő anyagból épült, vagy nem megfelelő módon utánozzák a hagyományos tipológiát. Ez elrontja a hagyományos falusi képet, csupán 11%-a őrzi a helyi sajátosságú építészetet. Nagyrésze a kapuknak soha nem szenvedett beavatkozást – kb 82%, és a megmaradt százalékot, 18% sajnos nem lehet javításnak nevezni, ugyanis nem megfelelőek, eltérőek a hagyományos jellegűektől. A kapuk egy harmada jó állapotú, a többi két harmad rongálódott állapotban van, vagy beavatkozásra van szükség- kb 12%.

D. Împrejmui / Kerítés

Au fost numărate 30 împrejmui aferente gospodăriilor care au fost clasificate după două categorii: tipologie și starea de degradare. Cele două categorii prezintă următoarele subcategorii:

30 portához tartozó kerítés volt azonosítva, melyek a következők szerint csoportosulnak: típus és állapot. Ezen kategóriák a köv. alkategóriákat tartalmazzák:

A. Tipologie / Típus

A. Împrejmui simple țărănești

Szimpla, paraszti kerítés

B. Împrejmui cu soclu tradiționale

Kerítés hagyományos talapzaton

C. Împrejmui care imită tipologii tradiționale, dar parțial, din materiale neadevate

Kerítés, amely hagyományos tipológiákat imitál, de részben nem megfelelő anyagokból

D. Împrejmui care s-au realizat din materiale netradiționale cu aspect strident

Kirívó megjelenésű, nem hagyományos anyagokból készült kerítés

E. Împrejmui aferente conacelor din zidărie plină

Kúriákhoz tartozó tömör falazatú kerítés

B. Stare fizică / Állapot

• bună / Jó

• medie / Átlagos

• rea / Rossz

Concluzii / Következtetések:

A. Tipologie / Típus

cca 33% - 10 împrejmui simple țărănești

10 szimpla, paraszti kerítés

cca 10% - 3 împrejmui cu soclu tradiționale

3 kerítés hagyományos talapzaton

cca 30% - 9 împrejmui care imită tipologii tradiționale, dar parțial, din materiale neadevate

9 kerítés, amely hagyományos tipológiákat imitál, de részben nem megfelelő anyagokból

cca 23% - 7 împrejmui care s-au realizat din materiale netradiționale cu aspect strident

7 Kirívó megjelenésű, nem hagyományos anyagokból készült kerítés

cca 4% - 1 împrejmui aferente conacelor din zidărie plină

1 Kúriákhoz tartozó tömör falazatú kerítés

B. Stare fizică / Állapot

cca 50% - 15 împrejmui în stare fizică bună

15 jó állapotú

cca 30% - 9 împrejmui în stare fizică medie

9 átlagos állapotú

cca 20% - 6 împrejmui în stare fizică rea

6 rossz állapotú

Numai 14% din împrejuririle din satul Cădaci Mic mai păstrează aspectul specific zonei, în timp ce peste jumătate, cca 53% sunt elemente distonante, realizate necorespunzător, cu materiale nepotrivite, finisaje stridente sau doar imitând tipologiile tradiționale. În plus, numai jumătate din împrejuriri mai sunt în stare bună, cca 20% sunt deja degradate destul de mult, iar 30% sunt în stare medie și se vor altera în următorii ani, dacă nu sunt realizate intervenții.

Kiskadács környékéről csak 14% őrzi a hagyományos kinézetet, míg több mint fele, kb 53% elütő elemeket tartalmaz, nem megfelelő módon voltak létrehozva, nem megfelelő anyagokból, kirívó búrkolattal, stb., vagy utánozván a hagyományos tipológiát. A kapuk fele jó állapotú, kb 20% már rongálódott, és 30% átlagos állapotú.

E. Fântâni / Kutak

Au fost numărate 19 fântâni aferente gospodăriilor care au fost clasificate după trei categorii: tipologie, originalitate și stare de degradare. Cele trei categorii prezintă următoarele subcategorii:

19 kút volt azonosítva, melyek a következők szerint csoportosulnak: típus, eredetiség és állapot. Ezen három kategória a köv. alkategóriákat tartalmazza:

A. Tipologie / Típus

- A. Fântână cu roată / kerekeskút
- B. Fântână cu cumpănă / gémeskút

B. Originalitate / Jelleg

- fără nicio intervenție

Eredeti, beavatkozás nélküli

- prezentând intervenții potrivite (de renovare)

Megfelelő beavatkozással (felújítás)

- prezentând intervenții nepotrivite (de alterare a arhitecturii inițiale)

Nem megfelelő beavatkozással (módosítja az eredeti architektúrát)

C. Stare fizică / Állapot

- bună / Jó
- medie / Átlagos
- rea / Rossz

Concluzii / Következtetések:

A. Tipologie / Típus

cca 100% - 19 fântâni cu roată / 19 kerekeskút

0.00 % - 0 fântâni cu cumpănă / 0 gémeskút

B. Originalitate / Jelleg

cca 74% -14 fântâni fără nicio intervenție

14 Eredeti, beavatkozás nélküli kút

0.00% - 0 fântâni prezentând intervenții potrivite (de renovare)

0 megfelelő beavatkozással (felújítás)

cca 26% - 5 fântâni prezentând intervenții nepotrivite (de alterare a arhitecturii inițiale)

5 nem megfelelő beavatkozással (módosítja az eredeti architektúrát)

C. Stare fizică / Állapot

cca 32% - 6 fântâni în stare fizică bună / 6 jó állapotú kút

cca 47% - 9 fântâni în stare fizică medie / 9 átlagos állapotú kút

cca 21% - 4 fântâni în stare fizică rea / 4 rossz állapotban levő kút

Numai în jur de jumătate din casele din satul Cădaciu Mic mai dețin fântâni în gospodărie și toate sunt fântâni cu roată, din care un sfert au fost modificate prin intervenții nepotrivite. Restul, de trei sferturi nu au fost niciodată renovate, motiv pentru care numai o treime din ele mai sunt acum în stare fizică bună. Cca 21% sunt deja degradate și aproape jumătate din ele sunt în curs de degradare. Fântâna începe să-și piardă din importanță în viața satului, și în viitor, probabil că va dispărea din gospodăriile oamenilor, privând satul de un element arhitectural important în peisajul rural local.

A gazdaságok felénél található kút, és az összes kerekeskút, amelyből negyed módosítást szenvedett, nem megfelelő beavatkozásokkal. A többi soha nem volt felújítva, ez az oka annak hogy csak három negyede jó állapotú. Kb 21% átlagos állapotban van, és nagy része, több mint fele folyamatosan pusztul. A kút kezdi elveszíteni szerepét a falusi életből, és a jövőben több mint valószínű eltűnnek a falusi telkekről.

F. Clădiri anexe pentru utilaje, clădiri anexe pentru depozitare, cuptoare, wc în curte, stup de albine, morminte și opere comemorative de război Melléképületek, tározók, kemencék, árnyékszék, méhkaptár, hadisírok és megemlékező alkotások

Au fost numărate 0 anexe pentru utilaje, 29 clădiri anexe pentru depozitare, 0 cuptoare, 26 WC-uri în curte, 2 stupi de albine, 0 monumente vizibil din strada, 0 fantani accesibile de pe domeniul public.

Azonosítva lett 0 mezőgazdasági épület gépeknek, 29 tározó, 0 kemence, 26 árnyékszék, 2 méhkaptár, 0 megemlékező alkotás (hősök terén), 0 az utcán (közterületen) található kút.

5. MONUMENTE ȘI SITURI ARHEOLOGICE / MŰEMLÉKEK ÉS RÉGÉSZETI HELYEK

Nu s-au identificat monumente istorice, conform listei monumentelor istorice din 2010, publicată de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național:

Kiskadács területein nem található műemlék vagy régészeti lelőhely, a Kulturális Minisztérium által, 2010-ben megjelentetett műemléklista szerint.

6. ELEMENTE PROPUSE PENTRU PROTECȚIE LOCALĂ / HELYI VÉDELEMRE KIJELELT ELEMENK

Toate gospodăriile secuiești tradiționale sunt propuse pentru protecție locală.

Az összes hagyományos székely porta ki lett jelölve helyi védelemre.

Toate șurele tradiționale realizate folosind materiale precum lemn, cărămidă, piatră, țiglă și șindrilă sunt propuse pentru protecție locală.

Az összes hagyományos (fa, téglá, kő, cserép, valamint zsindey) anyagokból épült csűr ki lett jelölve helyi védelemre.

Toate casele tradiționale vechi sunt propuse pentru protecție locală.

Minden hagyományos, régi ház ki lett jelölve helyi védelemre.

Toate porțile tradiționale sunt propuse pentru protecție locală.

Minden hagyományos kapu ki lett jelölve helyi védelemre

Toate fântânile cu roată și fântânile cu cumpănă realizate folosind materiale tradiționale (lemn, țiglă, șindrilă) sunt propuse pentru protecție locală.

Minden kerekes, valamint gémeskút, mely anyaghasználata hagyományos (mint: fa, cserép, zsidely) ki lett jelölve helyi védelemre.

Toate anexele (porumbar, cuptor, bucătărie de vară, etc) realizate din materiale tradiționale (lemn, cărămidă, țiglă) sunt propuse pentru protecție locală.

Minden melléképület (kemence, sütő, stb.), mely anyaghasználata hagyományos (mint: fa, tégl, cserép) ki lett jelölve helyi védelemre.

Detalierea capitolului se regăsește în regulamentul local de urbanism.

A részletek megtalálhatóak a helyi urbanisztikai szabályzatban.

7. ELEMENTE VALOROASE / ÉRTÉKES ELEMOK

S-au identificat 6 elemente valoroase care descriu în modul cel mai fidel tipologiile existente și autenticitatea satului Cădăciu Mic.

6 értékes elem lett azonosítva.

nr. 6 – gospodărie, poarta/ porta, kapu

nr. 9 – gospodărie/ porta

nr. 16 – casă/ ház

nr. 19 – poartă/ kapu

nr. 21 – casă/ ház

NOTA: In realizarea releveelor din fișele de cartare ale elementelor valoroase, se ia în considerare un grad de aproximare în ceea ce privește compartimentările interioare ale construcțiilor, respectiv anexele existente în cadrul gospodăriilor, întrucât o serie din aceste spații studiate nu au fost accesibile, pentru o documentare în detaliu

MEGJEGYZÉS: az értékes elemek adatlapjaihoz készült felméréseknél az épületek belső feltérképezése, valamint a porták egyes melléképületeinek funkcionális meghatározása hozzávetőleges, mivel a tanulmányozott területek egy része nem volt elérhető egy részletes dokumentációhoz.

Întocmit:

arh. **Bălan Ioan**
urb.peis.**Ioana Mircea**